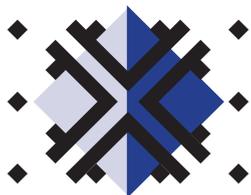

Ханты Ясӑң

Основана
1 ноября 1957 года

26.03.2026
№6 (3690)

Тарумлор вошн вӱлең ёх кӱссӱт

Лилия па Илья Пякӱн вӱлең ёх кӱсупсийн кӱссӱӱн. С. Рандымова китум хур

Шуши мир
верӱт олаӱӱн
путӱртсӱт

» 2-3

«Най Аӱки»
Югра мӱвн
вӱс

» 8-9

Геннадий Райшев
олаӱӱн
киника ӱтӱс

» 14

Шуши мир вой-хўл велпәсләты па вўды лавәлды верәт олаңән путремәсәт

Сәрханл вошн ай кер тыләщ 11-мит хәтәлдн «Округ шуши мир вой-хўл велпәсләты па вўды лавәлды верәт олаңән: шуши мир пәта поступсәт, нўша верәт тўңматты» нәмпи ёңта пәсан верса.

Тәм верәт олаңән путремәты юхтыдысәт: округ Дума кәща ләңкәр хә, шуши мир Ассамблея кәща хуят Еремей Айпин, Тюменской область депутат не Надежда Алексеева, округ Дума депутат неңңән Александра Глотова па Ольга Леснова. Ши тумпи па правительствайн рәпитты ёх па арсыр вошәт муй кәртәт кәща ёх вәсәт. Мўв идпи питы вуй па газ вўты вер па мўвәт-автәт, йиңкәт лавәлды вер тәты департамент элты Евгений Лавров, Югра мўвев гражданской инициативәйт па внешней связят фонд кәща хә Дмитрий Сафиоллин, кәща ёх рәпата верәт тәты департамент олаң ләңкәр не Лариса Самохвалова, Сәрханл мўв ёх вәлупсы вантман тәйтты департамент хуши рәпитты не Марина Никулина, Нефтеюганской район шуши мир верәт әхтыйн комитетн рәпитты не Ольга Воронова, округев хўватн увәс мир верәт әхтыйн Уполномоченной хуят пида рәпитты не Александра Мастерских.

Ясәң тәты шира тый шуши мир ёх арсыр общинайт элты юхәтсәт.

Ольга Актаева, «Элы Хотал» шуши мир община кәща не (Кондинской район), путәртәс, муйсәр верлалдн лыведа нәтты мосл. Лўв ястәл:

» Мўң общинаев 2008-мит ол вўш элты рәпитл. Мўң лўңән этностойбищайн нявремәт рўтьщәты верәт әхтыйн рәпитсўв. Ин па тәм верләва вухн мәты ән питсаюв. Мосл, ләдн нын тәм верәт ләщәтсәты.

Сәрханл вошн. Н. Краснопеева верум хурәт

Елена Ермакова, вўды тәйтты не (ТТП СУ7-У, Когалым вош), ястәс:

» Мет олаң ма нынана ләңхалум ястәты, ләдн Тәрум юхан вўдең ёх ёмәңхәтл йира ад вўсы. Тәта ар вўдең ёх вәл. Йилпа юхәтты олн 30-мит ода ши йил, тәм вўдең ёх ёмәңхәтл тәта вәлдийс. Тәм вер олаңән ма Степана Антоновича Кечимова ясәң тәтьясум.

Кимит вер – щит экономической соглашеният олаңән. Мўң щимәщ кашащты непекаәт недропользователят пида верлўв. Лыв мўңева еша нәтләт, па муйн ән тәрумлаюв ки, щит мўң па вохлўв. Лыв ястәләт – нын шуши мир нәтупсы верәт тәйләты, щәта ат па мәлдайтты. Тәп мўң ши нәтты верәта па ән питлўв, ястәдаюв, нын недропользователят пида экономической соглашения тәйләты, щирн щәта ат нәтлдайтты. Мўң щәлдта шимл бензинән мәлаюв, нюр ән тәрумлаюв. Кашащты непекаәт хўват – 2,5 тоннайн бензинән мәлаюв. Тәп лўң мәр 1,5 тонна арат бензин мәнл, тәдн па муйн яңхты. «Лукойл» ёхләв отчәт вертәлдн ястәләт, мәтты, мўңева няд тонна бензин мәләт. 2025-мит олн мўң щимәщ экономической соглашение

непекаәт недропользователят пида ән версўв.

Мўң ин округ кәщәева непекаәт хәншлўв, мосәң, лыв тәм верәт олаңән мўңева нәтләт.

Любовь Казанжи, «Карамкинское» этностойбище кәща не (Аган кәрт, Нижневартовской район), ястәл:

» Мўң 2011-мит ол вўш элты этнотуризм верәт әхтыйн хоттәл ёхләв пида рәпитлўв. Шуши мир йис вәлды пищәт мойң ёха ванлтәлўв. Ма хәлүмьяңкем вўды щит вўраңән тәйлум.

Вўдылам коральн и пўша тәйләдам. Ар мойң ёх ма хущема юхтылыыл. Тәп лўңән лыпәт тыләщн йиңк вән пурайн ма хущема хопн тәп юхәтты рәхл. Па лўң пурайн сәй әш хўват тәп вән машинайт ма хущема юхәтләт.

Тәдн ар лоньщ пурайн әшем тәхәл артән иса лоньщәл ән хирлә. Вән кев әш машинайт яңхты тәхи элты ма кәртәм вәнты тәп и километра мосл кев әш верты, ләдн мойң ёх кашәң пурайн яма ат юхтуптысәт ма хущема. Кимит вер па – щит интернет ән тәйлум. Мойң ёх юхәттәдн вух сухуптәты щирел, па әнтәм.

▲ Е.Н. Ермакова

Андрей Евдокимов, «Волна» нюхи па хул дэтты па тыныты тахи кэща хэ (Нефтеюганской район), ястәл:

» Шуши мир тата хәлумьяң ол мәр хул па вәнт вой велпәсләләт, воньшумут, нохәр әкәтләт. Мүң хуцева вұды таш тайты әх әнтәм. Мүң велпәсләты тәхиләва мәнты тәхия «Юганскнефтегаз» элты әшәт хұват шлагбаум тайләт. Щирн мүң тывелт-тухелт яңхты щирев турас. И пұш есәлдявн хул ташләв пила ар пұш мосл тывелт-тухелт яңхты. Тәм вер ләдн ки ләщәтты, щи ям вәс.

Леонид Пяк, «Муваң дор» община кэща хэ (Тәрумдор кәрт, Нуви сәң-хум район), ястәл:

» Мосл «Центроспас-Югория» устав непека хәншты, ләдн тата мүң мүвевн иса 24 щос мәр ат рәпитләт, Ямал мүв иты. Хутты «буранән» мәнтәнән шұкаләдн ки, нәтты хуятләв ән юхәтләт. Щиты щи щәта певляув. Кимит вер – щит мүң округевн мосл немасыя тәхет ләщәтты, ләдн хул, нюхи, па ләтутәт хұв мәр ал шәксәт, щимәщ тәхет ләщәтты. Па мосл немасыя гарант верты, ләдн мүң тәм ләтутләв «Пятөрочка», «Магнит» лапкаята ищи тыныты щира ат вұсайт. 2026-милт олн мүң хул велпәсләты щира лицензияйн мәсаюв. Тәнял мүң муцәтум хулләв пата вәтша и отчәт версұв, ин па кашәң хұда – сорт, ев, кельщи арсыр отчәт верты па вет тәхия китты мосл. Щи непекат пила щәңк турас кәлемәты. Мосәң, немасыя и тәхи верты мосл, мүң ләдн щий отчәт непекаләв мийлясләв.

Па и вер – щит вұды ташн рәпитты әх шимл вухн сухуптәләйт. И вұды сай – 1400 шойт вух тәп. Щит щәңк шимл. Мосл щи тын вух нух алумты. Ал ки вұды лавәлты, ешавәл немәлт хуят әнт хәшл. Па и вер – вұдәң әх войлад нюхия павәтты пурайн мосл, немасыя и тәхи ләщәтты.

Еремей Айпин ястәс:

» Мүң рекомендаця непека хәнш-сұв, ләдн кашәң районән мосл шуши мир вұраңән немасыя тәхи

▲ Сәрханл вошн еңта пәсана юхтум әх верты, ләдн увәс мир щий атюхәтсәт па непекаләв щәта ат ләщәтсайт.

Иван Качанов, «Турупья» община кэща хэ (Сүмәтвош район), ястәс:

» Вәнт вой велпәсләты щира мосл тұңа-щирәңа лицензия верәт ләщәтты. Мүң вой, хул муцәтлұв па шавиты щира вән потәлтәты ларашәт тайлұв. Щитләв ванкүтлди шұкаләләт па щитәт ләщәтты щира хуят кәншлұв. Мосл немасыя ай әх вәндтәты щира китты. Щи пурайн мүң еңк потәлтәты ларашәт ләщәтты мүң хуят тайты питлұв.

Вұды тайты хә **Яков Рынков** ТТП С-23 Р (Сәрханл район) элты юхтылыйс. Лұв ястәс:

» Вән кер тыләшн вұдәт ләтут хир-ты щирел щәңк лавәрт. Ләдн вұды лавәлты әх щи пураятн немасыя комбикормән ат мәсыйт.

Әх щи тұвум ясәңләд иса непека хәншсайт па правительствайн рәпитты хуятәта, арсыр вошәт муй кәртәт кэща әха тұңматты щира китләйт.

Путәр хәншәс:
Наталья Краснопеева

Югра мўвн хўдāt лавālты ёх верāt олаңан

Ай кер тылāщ нйлмит хātлн Ёмвошн округевн вэлты хўдāt лавālты ёхлўв мирхота āктāщийлсāt, хута дыв рēпатаел олаңан арсыр айкелāt версāt па путāртсāt, муй щирн тām юхи хāщум 2025-мит олн Асн па юханātн рēпитсāt.

Щи пурайн Нижнеобской управления Росрыболовства тāхи кēща хē Иван Матаев нēхмās, хути Асн муй арсыр юханātн хўды ташāt вешкката лавālты пāта Югра мўвн инспекторāта рēпитты хāннехуятāt олаң тāхия Уральской федеральной округев мўвн юхātсāt.

И. Матаев яснāt эвāлт эхāt уша йис, мет вән па щухласāң вера тām ол щимāщ вер вās, муй щирн тām йисн инспектор ёхлўв сиговой хўл рētāt лавālты веритлāt. Лыв кўтэлн ин тāmхātл, вантэ, ар пелāk иса нуви хўдāt вэлдāt, щит вўншāt, мухсāңāt па щухрāt. Щи киньща щи хўл рэтлўв ищипа шеңк нўшая тām йисн йисāt па итэх тāхетн дыв иса āнтэмāt. Инспектор хуят мўң Югра мўвевн шеңк ар хути ищи āнтэм. Щимāщ вер пāта дыв тām олатн иса ийха Росгвардия тāхийн служитты хāннехātт пилд рēпатайлдл верлāt.

Щиты ар пелāk эвāлт и вер верман дыв шимдā ювум хўл рēтыет тēса па ймсыева лавālлāt, нētлāt щи пурайн, хән

▲ Яма рēпитум ёх мойлāдыйт. В. Енов верум хур

арсыр тынāң хўл нйлкāt Асэва муй юханātа немасыя есālдыйт, лэлн хўл еша аршāка ат йис па елды ат рētмās. И тāхийн инспектор па Росгвардия ёх иса āн омāслāt, щит пāта округевн сыр-сыр тынāң муй āл хўдāt лавālты верāt яма мāнлāt.

Росрыболовство тāхи кēща юпийн Югра мўвев госконтроль тāхи кēща хē Руслан Романчук айкелāt верās па путāртās, муй щирн тām мāнум ол хўл лавālты инспектор ёх рēпитсāt па муйсār верāt тēса версāt.

Тām юхи хāщум 2025-мит олн рыбоохрана, Росгвардия муй полиция тāхи ёхлўв ийха округн вэлты Асэв па юханлўв хўватн араттелн 797 контрольно-надзорной ванлтупсēt лēщātсāt. Щи пураитн округев ийңкāt хуща дыв иса 1159 вевтам вер уша версāt. Леваса щи ай кāри па йм арат сэх хўл арсыр хāннехуятāt катālсāt. Щит хўл рētāt, вантэ, тām йисн иса велпāслāты āн рāхл. Щит пāта 112 хāннехē елды сўтытты питлы. Щālта 3872 велпās па

щурās мултас тонна арат тынāң хўл арсыр хāннехē эвāлт нух вўсы, 134 па хон пелāk моторāң хоп ар хуятāt эвāлт закон щирн хāншыйт па наклат вухн пунсыйт. Дыв, вантэ, ищиты хўл āн рāхты пураитн велпāслāсāt.

Щи тумпийн, инспектор ёхлўв уша павātсāt, хути мўң мўвев ийңкātн вэлты хўдātа тāлаңтелн вет миллион арат шойт вух мултаса наклат верум. Ин щи хуятāt вухāt юхлы пелы государстваева щи сухуптāsāt. Тām пўш па округев рыбоохрана арсыр хўл велты тāхета Россия мўвев законāt щирн тāлаңтелн 1807 рāхты нēпек мāsāt. Щи пурайн щи хўл велпāслāты тāхетн иса 6,4 щурās тонна арат сыр-сыр хўл мушатсы па государствавая тынысы. Щālта āл щиты вэлты 2710-кēм хāннехуятātа ищиты 30-кēм метра хўват холуп ин тāйты есālсы па щитн леты араткēм хўл кашāң пўш катālды.

Арсыр верāt кўтн хўл лавālты ёхлўв сыр-сыр нētупсēt версāt, лэлн округев луватн вэлты Ла-

ңал аса, Аса па арсыр юханātа 2025-мит олн 61,3 миллион арат хāнты хўл нйлкāt па 3,2 миллион ай кāри муй сэх нйлкāt па есālсыйт.

Округев Госконтроль тāхийн вэлты па рēпитты хāннехуятāt щи верāt яма па арталудман тāйлдāt. Мет шопāң вўнш, мухсāң па щухār хўл иса кашāң пўш уша верлы. Щиты тām 2025-мит олн хўл лавālты ёх округев мўв луватн ймсыева па тўңщирāңа рēпитсāt.

Югра мўв Природнадзор тāхи кēща хē Алексей Ковалевский па путāртās, дыв «Экология» нацпроектāt унтасн иса 2019-мит ол вўш эвāлт Югра ийңкātа ищиты 20 мултаскēм миллион сэх хўл нйлāk есālсāt. Тәнйәл ол па ищиты щи ймкēм арат хāнты хўл па сэх хўл нйлкāt Лāңāl асēдā тēsāt. Щи хўлāt, вантэ, айлтыева елды округев ийңкātн иса вәна ийлдāt па рētмālāt.

Лўв юпелн округев Росгвардия тāхи кēща Евгений Симаков лупās, йха хўл лавālты ёх пилд рēпитты āл эмāщ. Дыв ёхлдл веритты кēмн ищиты ар нētупсы лēщātлāt. Тām мāнум ол лыв ийха 18 пўш йнхсāt па ар вевтам вер тēса версāt. Щи щирн, йха арсыр рēпатайт тўңщирāңа верты кеншāk.

Юхи хāщум кўтн округев госконтроль тāхи кēща хē Руслан Романчук лупās, хути мўң хущева ар щирн хўл велпāслāты рāхл. Тēп кашāң пўш закон щирн щи велпās верāt верты мосл. Хўл лавālты хāннехуятāt округевн ищиты елды ймсыева па вешкката рēпитты питлāt.

Путār хāншās:
Владимир Енов

Нуви сӑңхум район Тӑрумлор вошн вӱлең ӗх ӗмӑңхӑтл постӑсы

Ай кер тылӑшн 11-мит хӑтлӑн Тӑрумлорн вӱлең ӗх кӑсупсы мӑнӑс. Йистелн тӑм мӱв кашӑң щемья вӱлы лавӑлман вӑлдӑт, па тӑм хӑтл вӑнты айлат ӗх ащет-ӑңкет верӑт елды тӑлӑт па лӑңхалӑт вӱлы кӑртыелалн вӑлты па рӑпитты.

Тӑм ӗмӑңхӑтла Нуви сӑңхум район кӑща хӗ Сергей Маненков, мӱв илпи вуй па газ нух вӱты «Нижнесортимскнефть» управления хуши «Сургутнефтегаз» немпи тӑхи кӑща Сергей Слюсаренко, шуши мир вӑлупсы лавӑлты щира уполномоченной нӗ Людмила Алфёрова, Касум вош кӑща ими Алсу Назырова юхӑтсӑт.

Лыв вӱлең ӗха па мойна юхтум хуятӑта ям вӱща ясӑт лупсӑт. Сергей Петрович ар ол вӱлы ташн рӑпитум хуятӑта ишӑк непекӑт катлуптӑс, щит Иван Ярославович Пяк, Лидия Тимофеевна Логаны па Андрей Данилович Молданов. Наталья Ивановна Вылла – «Визит-центр природного парка Нумто» немпи тӑхи кӑща нӗ, лӱв сот шураӑс шойт арат вухӑң ишӑк непекн мойлӑсы. Лыв интӑм лӑлясты хӗ хуятӑта ар ям вер вӑрдӑт, имет пилӑ ӗнтлӑт па верум пурмӑсӑт СВО тӑхия китлӑт.

Вӱлең ӗх кӑсупсыя ар мир, щит Сӑрханл район, Ямал мӱв па па вошӑт эвӑлт мойң ӗх юхӑтсӑт.

Ӗмӑңхӑтл пураин вӱлең ӗх пӑта арсыр кӑсупсӑт верӑнтсыйт. Вӱлы тӑйты хуятӑт вӱлӑт пӑсты кӱрумн хӗхӑлман, ӗхӑлн наврӑлтман, ӗхӑлн долъман кӱтӑлн кӑссӑт. Щӑлта имет вӱлы ӗхӑлн наврӑлтман кӱтӑлн кӑсты пӑтсӑт.

Щи вӱлең кӑсупсыйн

А.Н. Пяк

арсыр ӗрашты щирӑт вӑсӑт, тӑп мет сора Александр Пяк юхтылӑс, щирн лӱв «Абсолютный чемпион» немн мӑсы па «Буран» немпи тӱтӑң хопн мойлӑсы. Имет кӱтн олаңмит тӑхия Лилия Пяк пӑтӑс, кимит тӑхия Аграфена Сопочина па хӗлмит тӑхия Джульетта Пяк йис.

Джульетта Пяк ӗмӑңхӑтл олаңӑн пугӑртӑс:

» *Ма ащем па ӑңкем пилӑ вӑллум па тӑм ол ищи кӑсупсыйн кӑссум. Ма тӑм мӱвн сема пӑтсум па ӗнумсум. Ӑңкем – Аграфена Григорьевна, ащем – Александр Николаевич, лын ийха 28-мит ол вӑллӑнӑн. Лын вӑнт кӑртӑн вӱлылаӑ пилӑ вӑллӑнӑн. Кашӑң ол мӱң вӱлы навӑрты хӑтлӑн кӑсупсыйн кӑслӱв. Тӑм кӑсупсыйн ащем олаңмит тӑхия пӑтӑс, ӑңкем – кимит*

Кӑсупсыйн нух питум неӑт

тӑхия, ма па хӗлмит тӑхия. Ӗтӑр хӑтлыве вӑс, ӗмща па йма вӱлең ӗх ӗмӑңхӑтл мӑнӑс!

Хурамӑң имет па неңиет хоттел, ӗхлӑл пилӑ ӗмӑңхӑтла юхӑтсӑт. Лыв ӗнтум хурамӑң па хошум лӑмӑтсухӑт пелы мет ӗмӑщ вантты. Па имет кӱтн лухн хӑтӑтылты, тӱт юх сӑвӑрты, юх шӑп талты кӑсупсӑт вӑсӑт.

Вантӑ, щит юлн вӱлы таш лавӑлты ӗх имет, кашӑң хӑтл арсыр вера кӱншемӑлӑт, пӱткӑвӑртлӑт, тӱт юх сӑвӑрдӑт па па арсыр рӑпатайт вӑрдӑт.

Анна Сергачева щи кӑсупсы олаңӑн пугӑртӑс, хути тӑм хӑтл хӗс мултас ар вош эвӑлт юхтум неӑт кӑссӑт. Щи кӑсупсыйн лыв сора хӗхӑлсӑт, тӱт юх ара лӑңхитсӑт, нымӑлн сора хӗхӑлсӑт.

Тӑрумлор вошн кӑт ол и пӱш щи ӗмӑңхӑтл постӑды. Вӱлы лавӑлты хуятӑт тӑл юпийн ийха ӑктӑшыйлӑт па кӱтӑлн пугӑртлӑт, арсыр мосты айт уша павӑтлӑт. Вӱлең ӗха, вӱлы лавӑлты хуятӑта лыв рӑпатаел пӑта па хурамӑң ӗмӑңхӑтл лӑщӑтты хуята пӑмашипа ясаң луплӱв.

Мӱв илпи вуй па газ вӱты «Нижнесортимскнефть» управления хуши «Сургутнефтегаз» тӑхи кӑща хӗя Сергея Слюсаренко вӑн пӑмашипа ясаң китлӱв. Щи тӑхи ӗх мӱң Тӑрумлор па Вӱтвош кӑртӑн хуши вӑлты ӗхлӱва ар негупсы вӑрдӑт.

Пугӑр хӑншӑс:
Светлана Рандымова

Тәм ол ай кер тыдәщ 18-мит хәтлән хәнты рәт ясаңа вәндтәты нә, стихәт па путрәт хәншты ими Галина Павловна Лаптева вудаң ёмәңхәтләл постәс. Лүв 60 ол юхлы Тәрум юхан хонәңән Сәрханл район Русскинской кәртән вүдең хоттел ёх хуща сема питәс. Галина айлат пура вүш эвәлт хәнты мир вәлупсы уша павтәс, йис путрәт, моньщәт күтн енмәс.

Ар ол увәс мир айлат ёх рәт ясаңа вәндтәл

» *Аңкемн хәнты нявремәт вәндтәты нә иты Галина немн мәсыюм. Щи рүщ ими увәс мир пелы шеңк нявләк па сәмәң вәс. Ма ищи енумсум па ухемн иса нумәс вәс, хуты ма хәнты ищи нявремәт вәндтәты неңа йилум, – лупәл Галина Павловна.*

Галина Лаптева Сәрханл районән Лямина кәрт ашколайн рәпитл. Лүв рәт хәнты ясаң па литература урокәт нявремәта тәл. Щи арат ол тўңширәңа рәпитмал пәта Россия мұв образования почётной рәпатнек немн юкәнтсы. Лүв шуши мир нявремәт вәндтуман вәл, кашәң сүс олңитты артән па каникулая йиты пурайн нявремәт ашколая ака́тман муй па юхлы тўвман вәнт шушета яңхәл. Тәм вер пәта вертолет тўтәң хопн мийләды. Аңкеташет вәйтләт, сора Галина Павловна пушәхләл ашколая муй па юхлы тәты пәта щи юхәтл. Лыв ән пәлләт нявремәдә лүв пиләдә па тәхия есәлдты, вәйтләл, Галина Павловна пушәхләл вантман тайты пилдәлә.

Галина Павловна 1987-мит ол вүш эвәлт 39 тәл учителя рәпитл. Лүв тәм вера сыры Ёмвошн педагогической училищайн вәндтыләс. Ёхәт Сәрханл государственной па Уральской педагогической университетәң па Нижневартовской государственной

▲ Г.П. Лаптева

университетн магистратура тәхи етшуптәс.

Галина Павловна пәта әнтә тәп нявремәт вәндтәты вер вән унтас па амәт тәл. Лүв ай пура вүш эвәлт путрәт хәншты вер сәмәңа тәйл. Тәмхәтл мўң лүв хәншум непеқләл лүңәтты щир тәйлүв. Мет вәтаң непеқәл, щит «Лүк ими вәлум» па «Арәң мәләң». «Лүк ими вәлум» непеқн рәт мўвл, ая вәлум пурайл, аңкел, щатьщәсел па рәтләл оләңән путрәт хәншәс. Щәта йис путрәт, йис моньщәт, йис верәт мухты вәлупсәл пелы вантәл. Нәмәлмәслә, хутыса аңкиел хущи юхтыләс па дын Най Аңкия пойкщәсңән. Щатьщәсел Овэр Якоп ики – Кәрәщ Якоп ики оләңән хәншәс. Щатьщәсел лүвела йис путрәт, йис моньщәт пүтәртәс. Лүв эвәлтәдә Галина йис верәт оләңән уша верәс. «Арәң мәләң» непеқл хущи па йис хәнты

арәт әкәтсәлә па щи арәта нявремәт вәндтәл.

Галина Павловна «литературной аңкия» Мария Кузьминична Волдина шәңәт альщәллә. Хәнтытәм хәнты поэтесса ими велщи путрәт хәншты ёх пәта вәндтәты хәр верәнтәс па щи юпийн Галина Павловна путрәт хәншты сащн юхәтсы. Щи пәта лүв тәм вудаң имия вән пәмащипа ясаң лупәл. Мария Кузьминична лүв нәмты пилдәлә па тәм вудаң ими иса нумсәлдн хәщл.

Нявремәт вәндтәты па путрәт хәншты вер тумпи Галина Павловна сыр-сыр оса верәт тәл. Лүв хәнты нявремәт пилә «Канкэлы» – «Воньшумутые» немпи ариты-якты хәр ләщәтәс па лыв пиләдә хәнты йис арәт вәндтәл. Лыв етнхотәтн ариләт, арсыр вошәта па кәртәта ариман яңхләт. Щи тумпи лүв ар пүш

нявремәт пәта ләщәтты литературной кәсупсәтн эксперт щира вохәнтысы. Вәнт шушетн стойбищной ашколайт пўншты нәтәс. Финно-угорской писателәт мирхотәта па вәйтәнтупсәта яңхәс.

Ям па тәс рәпатайл пәта ар пүш арсыр мойлупсәтн, ишәк непеқәтн мойдылдысы. Галина Павловна Юван Николаевич Шесталов немпи премияйн юкәнтыйдысы. Югра мұв губернатор грант ёша павтыләс. Россия мұв образования министрства эвәлт мойлупсәтн ищи мийләсы.

Мет вән унтас лүв пәтәдә – щит нявремәт пилә рәпитты щир, лывела рәт ясаң, йис путрәт, йис моньщәт, йис верәт тәты. Галина Павловна вәлупсәл па рәпатайл мәр ар нявремәт вәндтәс па кашәң хуята сәмл мәслә. Лүв пеләдә вантман айлат ёх ищиты вешкәта па амтәңа рәпата верләл тәты па рәт ясәл сәм вүшн тайты пилдәт.

Галина Павловна, сема питум хәтлән пәта ям вүща ясаң нәңена китлүв. Рәт хәнты ясәң, йис путрәт-моньщәт, йис верәт лавәлман тайтән па елды тәтән пәта вән пәмащипа нәңена луплүв. Найн-Вәртән хотәң ёхләң пилә лавәлман ат тайлыиты. Тәдәң, ёш, тәләң кўр нәңена!

Путәр хәншәс:
Надежда Вах

Мўң ши нямремэнт эвэлт ям хэненехэйт верлўв

Тэм ванэн Ёмвошн кўтуп ашколайн вэсум, хута кэши-мэш вер тэйти арсыр нямремэнт ай классэнт вўш эвэлт па 9-мит муй 10-11-мит классэнт вўш вэнты вэлдэнт, лыв щэнта мосты верэнта вешкэнта па тэса вэнлтэдыйт.

▲ Н.О. Вершинина вэнлтэты нямремдал пидэ пўва пелэкс долдэ. В. Енов верум хур

Щимэщ вулаң вэсум, хута кэши-мэш вер тэйти арсыр нямремэнт ай классэнт вўш эвэлт па 9-мит муй 10-11-мит классэнт вўш вэнты вэлдэнт, лыв щэнта мосты верэнта вешкэнта па тэса вэнлтэдыйт.

»» Ма опрощ нэмем Натэля Олеговна Вершинина, тэмхэнтл, Ёмвошэң кўтуп ашколайн, хута арсыр кэши-мэш тэйти нямремэнт вэлдэнт, рўщ ясэңа па литература я айлат ёх вэнлтэдум. Тэм ашколайн ма тэп кимит ол рэпитты питсум. Ши елпийн ищиты арсыр ашколянт, хута тэп эн вэсум, иса ши араттелн 10-кем ол мэр нямремэнт рўщ ясэңа па литература тўңширэңа па вешкэнта вэнлтэсум.

Муйсэр классэнт вэнл-тэдыйт пухэнт-эвет пидэ нэң тэмхэнтл рэпитлэң?

► Тэнял ол ма кэнт ветмит класс вўсум, ин тэм хэнтлэнт вэнты лыв пидэла рэпитлэдум. Тэм ол, вантэ, лыв худыева хэнтмит классэнт вэнлтэдыйт питсэнт. Мўң ашколаевн, вантэ, кэши-мэш тэйти нямремэнт елды вэнлтэдыйт.

Ши пэнта айлат ёхлўв

атэлт ширэнт хэншум поступсэнт ширн тэнта тэйдлўв. Округев кашэң кўтуп ашкола иты, мўң хушева урокэнт ищиты 40-кем минута хўватн мэнтлэнт. Мўң нямремлўв юдн лыв ширелн па арсыр урокэнт верлэнт. Щэнтэ сыр-сыр рўщ ясэңэн хэншум правилайт вэнлтэдэнт па непек хўватн арсыр упражнениэнт хэншлэнт. Литературной чтения ширэнт ищиты путрэнт муйт лўңэнтлэнт па ушэңа верлэнт. Щитумпийн сыр-сыр тэса лўңтарэнт вэнлтэдэнт, лэнт эхэнт шитэнт тэса па хурамэңа мўңева лўңэнтты па веритсэнт.

Округ луватн вэлты кўтуп ашколаитн вэнл-тэдыйт пухэнт па эвет еша аршэкс вэнлтэты верэнт мэдыйт. Мўң ашколаев хуца вэлты нямремэнт па ширэнт па еша кеншэка вэнлтэдыйт.

Нын, алпа, ищиты сочиненияйт, изложенияйт па диктантэнт пура-пураин хэншлэты?

► Иса ши сочиненияйт па диктантэнт хэншлўв. Тэп кашэң щимэщ вер ийха классэн вэлты пураевн верлўв. Вантэ, атэлт ширн нямремэнта шеңк лавэрт

ши утэнт тўңширэңа па ям-сыева непекэ хэншты.

Муй арат нямрем нын хуцэнта тэмхэнтл кашэң классэн вэл па вэнл-тэдыйт?

► Кашэң атэлт классэн ма хуцема тэмхэнтл араттелн 12-кем пух па эви иса вэл. Ма ширемн, шит шеңк ям вер. Вантэ, еша аршэкс ки вэс, шиты лэнт лыв пидэла мэнема лавэрт питэс елды рэпитты. Щэнтэ па араттелн мўң Ёмвош ашколаев хуца, хута кэши-мэш верэнт тэйти нямремэнт вэнлтэдыйт, тэмхэнтл 243 пух па эви вэл. Мўң вэнлтэты тэхев кўтуп ашкола я лўңтэсл. Ши пэнта 9-мит па 11-мит классэнт етшуптэты айлат пухэнт-эвет елды иши колледжэнт вэнлтэдыйт веритлэнт. Ашколаев хуца тэмхэнтл нямремэнт ищиты математика я, рўщ ясэңа, литературной лўңтупсыя, физкультура я, история, география муй технология верэнта тўңширэңа па вешкэнта мўң вэнлтэлўв. Ши киньца тэнта тэп химия, физика, па хон пелэкс ясэңа мўң пухэнт муй эвет эн па вэнлтэдыйт.

Вантэ, лыв иса атэлт

поступсэнт шитэнт пэнта тэйдлэнт.

Мэнта тэхия, муйсэр рэпэнта верэнта нын хуцэнта 9-мит па 11-мит классэнт етшуптэты нямремэнт елды вэнлтэдыйт мэнты веритлэнт?

► Кэши-мэш верэнт пэнта лыв хуцы нэмлты вэн непекэң хэннехэя ишипа эн веритлэнт йиты. Щит пэнта Ёмвош технологэ-педагогической колледж тэхия ар пелэкс хуэнт елды пелды вэнлтэдыйт ши мэнтлэнт. Ши колледж тэхия пидэ мўң катра пурайт вўш эвэлт щимэщ кашэщты непек хэншсўв, лэнт лыв тэм ашколаев етшуптэты нямремэнт елды арсыр рэпэнта верэнта ат вэнлтэсэнт. Мўң ай ёхлўв летут кавэртты па мўв хэрийн арсыр летутэнт энмэлты хэннехуэнтэнта ши колледжэн елды вэнлтэдыйт. Ма ширемн, мўң тэмхэнтл ши ай нямремэнт эвэлт вешкэнта, тўңширэңа вэлты хэйтнеңэнт энмэллўв па вэн верэнт верлўв!

Путэр хэншэс:
Владимир Енов

«Най Аңки» Югра мўвн вәс

▲ Эльчин Азизов па Елизавета Боярская

Тәм мәнум хәтлән мўн вошева арсыр мўв сўнәт эвәлт арсыр кина верум хәннехуятәт и тәхия әкумсәт. Югра хуца юхәтсәт режиссёрәт, актёрәт, продюсерәт, кинокритикәт па кина вантты каштәйтти мир, щит Россия регионәт эвәлт па арсыр па хон пеләк мўвәт эвәлт, ши күтн Европа, Азия па Латинской Америка эвәлт ех юхәтсәт. Тәм ванлтупсыя кашәң ол ши кина верум айлат хуятәт юхтәйлдәт, дывела тыв вера әмәщ юхтәйлды.

Тәта, тәм әктупсийн тәп рәпитты питум режиссёрәт ар хуятәт пәкләт, дыв верты кинайт ар хуятәта ванлтәты, щирн дыв олаң верум рәпатаел арсыр мўвәтн вәлты ехн уша верла.

Кашәң пўш тәм әктупсийн иса мўвәт луватыйн сащты, мирн вәты ех мойңа юхтәйлдәт, дыв ши тәм вәйтантупсы пўншләт, «Югра-Классик» хонәңән мир вантты әмәщ пәта вўрты ләхәр әш хўват шәшләт.

Вўрты ләхәр әш хўват шәшты мир пәда вантты

▲ Ёмвоша юхтум мойң ех

тәм пўш вера ар мир әкумсәт. Әш хўват мирн вәты актёрәт, режиссёрәт па музыкантәт шәшсәт. Дыв күтәдн вәсәт – Леонид Ярмольник, Леонид Каневский, Елизавета Боярская, Евгений Маргулис, Андрей Прошкин, Фёдор Бондарчук па российской кинематограф хуца рәпитты, мўва сащты ар хуятәт. Тәмәщ мирева вантты әмәщ шәшупсийн фестивалев ши олңитса, па елды сыр-сыр культурной программайт вәсәт.

Вет хәтл Ёмвошн вәлты ех па мойңа юхтум мирев арсыр тәхета яңхты пиш тәйсәт, арсыр әмәщ верәт вантсәт.

Ай кер тыләщн 12-16-митхәтлән Ёмвошн XXIV-мит пўш «Най Аңки» нәмуп мўвтел, мир кинайт ванлтәты фестиваль вәс. Щит ләщәтум хуятәт – Российской Федерация культура Министерства, Югра мўв кәща хот па Росконгресс Фонд хуца рәпитты ех.

Фестиваль программа хуца вәсәт: олаң пўш ванлтәты кинайт, творческой вәйтантупсәт, мастер-классәт, етн ариты-якты хәрәт па театральной постановкайт.

Фестиваль вәйтантупсы мўң мўвевн вән әмәщ

па нявремәт ийха вантты пәта.

Щитәт күтн оркестр пида верум «Аленький цветочек» моньщ хуца ариум актриса – щит Кристина Бабушкина, лўвела Югра мўвев Концертной духовой оркестр ех нәтсәт.

Тәмәщ проектәт пәта фестивалев яңхты иса мирева әмәщ, нявремәта, айлат мирева иши вера әмәщ, дыв айтәдн тәмәщ тәхета яңхман нумәсдәл, сәмләл ям, хурамәң верәт пәда керләләт.

Тәм хурасуп вәйтантупсәтн мет мосты вер – щит деловая программа.

Тәм ол мет кәрща ал-мум вер – щит «Няврем кинайт».

культурной вера йис. Әкмум мирева «Из жизни планет» арәң ванлтупсы мет әмәщ вантты вәс, щәта 1960-мит олаңн верум лыдәң кина хурәт ванлтәсийт, ши олаңн щитәт ванлтәты ән рәхәс. Щитәт ванлтумн сцена хуца «Мегаполис» нәмуп арәң ех арисәт па мира путәртса, муй пәта ши кинайт верәнтсайт, муй пәта ванлтәты ән рәхәс, муй пәта миревн вантты вўша ән юхәтсәт. Щиты ши мосты кинайт мир семәт, мир сәмәт мухты мәнсәт.

Тәм олн вера ар кинайт ванлтәсийт хотәң ех вәлтупсы олаңән, әңкет-әщет

Пленарной сессия хуца экспертәт путәртсәт, муй вўрн кинайт айлат еха елды пайлы шәшты пәнт вәйтты нәтләт па ши әш хўват ям нумәсн елды шәшты. Щит пәта йилпа енумты нявремәт па айлат ех пәта верты кина хурәт яма верты мосл, ши олаңән путәр па мәнәс. Щимәщ ям кинайт вантман ям нумәсн айлат ех елды вәлты питләт.

Югра кәща Руслан Кухарук енумты айлат ех олаңән иши путәр тәйс:

» Нявремәт пәта па айлат ех пәта верты ям нумсәң кинайт – щит хуты

мўң мўвев елды вэлты ушәң вэлупсы. Искусство мухты, дылаң хурәт мухты нявремәт ям нумсәт уша верләт, сәмлал ям верәт верты керләләт.

Карты щўңкәт мухты Российской Федерация культуры Министр Ольга Любимова ям вўща ясәң мирева китәс па пугәртәс. Лўв ясәңдн, «Най Аңки» хәс ол мултас айлат әх пәта рәпитл, тәта пищ вәд олаң пўш кинайт верты әх дыв верум рәпатаел ванлтәты, тәта дыв елды рәпитты әр вәйтләт, тәта арсыр мўвәт эвәлт юхтум мирев и нумәса пилдәт па ләхсәңа йилдәт.

Тәм одн мет мосты вер – щит Россия луват арсыр мирев ийха пилтәщты вер, щит вер пәта ищи программа хуща арсыр ванлтупсәт вәлдәт.

Кәсты щира верум программа тәм әктупсийн – щит мирев вера лавләсман тайты вер. Тәм олн 56 кина ванлтәсы – щит арсыр па хон пеләк па Россия мўвев эвәлт. Айлат режиссәрат вера ар щира рәпитләт, арсыр кина хурәт ванлтәсәт: холдәты шәкәң кинайт, авторской кинайт, сем сай әх митрайң-пишәң кинайт па хотәң әхдал олаңәң кинайт.

Ванлтум кинайт хуща мирев лавәрт вәлупсы ванлтәсы, муй вўрн хәннехә тәм вәлупсийн вәлты пәкәл, муй вўрн арсыр нәптәң әх, ар хурасуп нумсәң, әх ийха вәлты пәкләт па йис верәт шавиман тайләт.

Атәлт щира верәнтса па и щир кәсупсы – щит ван кина шәпиет, хута айлат хәннехуятәт пәкләт дыв нумәслал ванлтәты. Щи формат щира вера ар вух ән мосл, щит пәта айлат

әха щимәщ кәсупсы мет щит мосл.

Немәсыя 12-17 ол луват нявремәт пәта верум номинация хуща карты щўңкәт мухты верум кәсупсийн «Латын Кан» кина нух питәс, режиссёр – Ёмвошн вәлты хә Ростислав Скляр. Лўведа Амин Магомедов па Лисавета Усольцева нәтсәңәң, проект кәщя Александр Тургачёв вәс. Ёмвошн вәлты хәннехәйт нух питум вер ванлтәс, мўң мўвевн нумсәң айлат хәннехуятәт ищи вәлдәт.

Фестиваль ай кер тыләщ 16-мит хәтлән хулас. Мет вән мойлупсы – «Сорни вәнт» – испанской кина әх әша павәтсәт, щит «Пәллы ими» кина, режиссёр – Эва Либертад Гарсия Лопес. Россия мўвев эвәлт кәсупсийн «Космос улты вўтьщәл» кина нух питәс, режиссёр Антон Мамыкин. Лўв арсыр мойлупсәт арсыр кәсупсәт хуща вўс, мирева щит кина мет әмәщ вантты вәс. 2026-мит олн иса 630 вохты непек китсы, фестивалыя кинайт ванлтәты юхәтсәт 39 мўв эвәлт. Международной кәсупсыя 52 непек мийман вәс, ай кина пўлыета – 464, российской кинайта – 83, «Нәң кинаен» программа – 31 вохты непек.

Щи кәсупсыя ар мир ләңхасәт юхәтты, щит пәта кәл, мўң округев хуща «Най

Фестивалыя юхтум мирев

Ас-угорской айлат әх

Аңки» – мира мет мосты вер. Тәм вәйтантупсыя ар вух мийман вәс. Олаң мойлупсы «Сорни вәнт» и миллион шойт вәс, «Щел вух вәнт» – 400 щурәс шойт, «Пәтәрух вәнт» – 200 щурәс. «Вәнт мўв әня лыптәт» мирн пириум кина верум әх 150 щурәс шойт әша павәтсәт. Сергей Соловьёв немуп мойлупсы – щит российской мет ям кина пәта 700 щурәс шойт вух мәсы. «Газпром нефть» компания ищи юқан мойлупсы версәт – «Йис верәт дылңуптәты пәта» 800 щурәс шойт вух мәсәт. Щи киньща па «Газпромнефть» тәхи әх фестиваль хуща культур-

но-образовательной программа верты нәтсәт.

«Най Аңки» вулаң әмәңхәтл округевн 2002-мит ол вўш эвәлт тәты питсы па ин лўв мўң культурной традиция вәлупсыя йис. Тәта мўң йилуп айлат хуятәт верәт уша верлўв, тәта арсыр мирев ийха пилтәщләт па ләхсәңа елды вәлдәт. Щиты щит вет хәтл мәр мирева кинайт әмәщ вантты вәс па арсыр мир пилдә вәйтантты. «Най Аңки» кина – щит мўв луваттыйн вәлты мирев ийха тәты тәхи.

Путәр хәншәс:
Пётр Молданов

Россия мўвев луваттын арсыр мирәт вәлдәт, кашаң мир юкан йис верәт, культура верәт тайл. Там 2026-мит ол Россия мўвев президент хә Владимир Путин «Арсыр мирәт ләхсәңа вәлты ол» щирн немәтсәлэ. Там вер олңитсы, ләдн иса худыева Россия хон пеләкн вәлты мирәт күтәлн ләхсәңа па ийха нәтәсман ат вәсәт.

Полнават кәрта мойңа яңхсүв

Нуви сәңхум район Полнават кәртән арсыр мир хәннехуятәт ийха әкәтсыйт: хәнәтәт, вухалят, рүшәт, башкирәт, хәтанят, дагестанцәт, сәранәт. Там вәйтәнтупсы Нуви сәңхум вош эвәлт «Этнокультурный центр» тахи ех ләщәтсәт. Лыв районән вәлты кәртәт эвәлт хәннехуятәт щив вохсәт, ләдн арсыр мирәт ат вәйтәнтыйлсәт па йис верләл па юкан культура верләл күтәлн ат вандтәсәт.

Касум вош эвәлт тыв «Асыя кыя» («Аләң хәнәль») тахийн ариты-якты сәран хуятәт юхтыйлсәт. Там тахи ух неңа Мария Михайловна Канева вәл. Лүв әшколайн ай нявремәт вәндтуман рәпитәс па иса кәртәң етнхотәтн арийс. Олңәлн щәта тәп вән хуятәт сәран арәт арисәт, щәлта 1990-мит ол вүш эвәлт нявремәт ищи щив яңхты питсәт. Лыв вәна йисәт, итәх ех щәта хәщсәт, лыв юканәла па нявремәл щив ариты юхәтсәт. Щиты лыв хәлүмьяң тәл ариман округев кәртәт па вошәт хува тә яңхләт. Щи тумпи Томск вошн, Ямал па Коми мўвңән хущи па па тәхетн вәсәт.

Полнават неңәт там вәйтәнтупсыя яма ләщәтыйлсәт. Лыв арсыр епләң летутәт версәт: сыр-сыр хүләң па воньшумутәң нянят, хүл арсыр щирн ләщәтсәт. Щәлта мойң хуятәт емаң хота па музея экскурсия тәтәлсыйт. Щәта Надежда Георгиевна Максименко Полнават кәрт олңән лывела путәртәс.

Надежда Георгиевна ар ол әшколайн рүщ ясәң па литература учителя рәпитәс. Лүв ар ол Полнават кәрт па щәта вәлум па вәлты хәннехуятәт олңән арсыр путрәт па пурмәсәт әктәс. Щиты айлтыева И.Ф. Пермьяков немпи әшколайн музей хот йит, әхәт па «Наследие» музей тывәс. Надежда Георгиевна айлат ех пила Полнават кәртәң хәннехуятәт олңән сыр-сыр айт әкәтсәт па әхәт «Живые помнят о вас» па «Первая церковь Казымской волости» непеқнән етсәңән. 2013-мит олң, хән кәртәл 300 тәл постәсы, «Полнават. Вехи истории» киника есәлсәт.

Мүң Надежда Георгиевна вән пәмәщипа ясәң луплүв, хути лүв

йис верәт шавиман тайләлэ. Лүв унтасәлн хәннехуятәт опращләл олңән уша верләт па лыв олңелн иса нәмты питләт.

Ищиты емаңхәтл пурайн Ирина Ильинична Юхлымова па Альбина Семёновна Борисова вулаң емаңхәтәлләл постәсәң.

Етнхота юхтум мир пәта арсыр ушхүл верәт па юнтупсәт ләщәтсыйт.

Мүвәт-автәт шавиты «Нумто» тахийн рәпитты не Елена Верёвкина немәсыя путәр лүңтәс, хута щитәхи олңән путәртәс, хутыса лыв Нуви сәңхум районән «экологический туризм» вер ләщәтләт.

Полнават кәрта яңхум хуятәта тәта шеңк әмәщ вәс, итәх ех тыв велши юхтыйлсәт. Лыв вән амәтн тәта вәсәт па щитәта вән пәмәщипа ясәң Валентина Васильевна Сухарко «Созвездие» кәща неңа путәртләт.

Ирина Фирсова

китум айкел

хәнты ясәңа тулмащтәс:

Надежда Вах

▲ Полнават кәртән арсыр мир неңәт ийха вәйтәнтыйлсәт па күтәлн мирел йис верәт вандтәсәт

Вүлэт давалман вэл

Яна Вылко Ямал мўвн Аксарка вошн сема пйтас. Ай пура олдал нөрүмн мәнсәт, аңкел, па ащел, вўды таш давалман вәлдәһән.

Ащел – юрн хә, аңкел – хәнты, ширн Яна кәт ясаңһәнән путәртәл, кәт мир йис вәлупсы тәса вәлдә.

» *Семьяевн лапәт няврем вәл, ма оләһмит няврема вәлдүм. Мет ай – щит нәмәсһән, кәт пухһән вәлдәһән. Ин вәнты ийха нөрүмн касәлман яңхлүв, – лупәс Яна Николаевна.*

Лүв Приуральской район Белоярск вошн ашколайн вәнлтыләс, интернатн вәл. Ашкола юпийн Пулңавәт воша училищя «Туризм» вера вәнлтылты мәнәс. Тәп

вән вошн лүведа давәрт вәлты вәс, ширн лүв юлды рәт мўвада керләс, аңкел-ащел па апшидал пида вүлэт давалман вәл. Яна лупл, хуты елды лүв ләңхал зачной ширн па вәнлтылты мәнты.

Нөрүмн вәлты давәрт, ол мәр вўды таш пида ар пўш касәлты мосл, и тәхийн юрн хотәт йира вўты, щәлта па тәхийн омәсты, щи вер Яна пәта әмәщ вер. Лүв айтәлн вўды әхәлн атәлта яңхийл, тәл, пурайн соращәк яңхты шир вәл – «Буран» тўтәң хопн, лўң пурайн тәп вўды әхләтн касәлдәт. Кәтсот-хәлумсоткилометра хүват

^ Я.Н. Вылко. Н. Рагимова верум хур

мәнты мосл. Лүв рәт әхләл пида вет шураәскем вўды давалман вәлдәт.

Щи эви пида вәтаңа йиты па путәртты мәнәма әмәщ вәс. Лүв хоттел әхләл пида Пулңавәт воша вўлең, әх әмәңхәтлә ийха юхтыйлсәт. Әмәщ хәләнтты вәс, ай апшидал

рәт ясаңһән йама путәртләт па иса рәт мир ләмәтсухн ләмәтман яңхийлдәт. Яна щи ләмәтсух әнтты ищи хошл. Лүв хәнты па юрн мир йис вәлупсы давалман вәлдәт.

Путәр хәншәс:
Надежда Рагимова

Увәс мўвн вәлты эвие

Пулңавәт воша яңхемн Анжелика Сэротәтто пида вәтаңа йисум. Тәм айлат юрн эви интәм Панаевск вошн интернатн вәл, ашколайн вәнлтыл. Ай пура олдал иса Панаевской нөрүм хуща мәнсәт.

Аңкел-ащел – Максим Бирчикович па Анастасия Хамтяковна Сэротәттоһән. Лын ар ол вүлэт давалман па Панаевской нөрүм хуща касәлман вәлдәһән. Щиты вет няврем енмәдсәһән. Вўды ташәлн ветсоткем юкан вўды вәл. Максим Бирчикович шуши мир хәйт күтн әращты верәт хүват айтәлн кәсл, ар пўш нух птыләс. Анастасия Хамтяковна юрн мир хурамаң ләмәтсух әнтәл па

^ А.М. Сэротәтто. Н. Рагимова верум хур

щи вера эвидал вәнлтәслә. Вән пухл ищи нөрүм хуща вүлэт давалман вәл. Анжелика лупәс:

» *Ма юрн хотн вәлты, вүлэт давалты па вўды таш пида касәлты верәт мосман тәйлүм, щиты ма енумсум. Ин ма ләңхалүм вечерней ашкола ширн елды вәнлтылты, ләлн аңкел-ащәл хуща нөрүма*

мәнты па лыведа нәтты. Ма семьяемн мет ай эвие вәлдүм. Упидам па яйдам вәна йисәт. И упем Тюмень вошн пеңк лекщитты тохтура вәнлтыл. Тәп и яком аңкел-ащәл пида вүлэт давалман вәл.

Анжелика путәртәс, хутыса лыв лўң пурайн вўды ташәл пида Панаевск вош әвәлт Байдарацкой губа,

Карской щорәс вәнты касәлдәт. Кеншәка па соращәк яңхты щира лыв quadroцикләт па лоньщ әхтыйн яңхты тўтәң хопәт тәйләт. Лүв лупәс, хуты лўң пурайн шеңк ар пелңа вәл, ширн лыв quadroцикл шўңк унтасн вүлэт давалләт, ән ки давалты, вүлэт пелңайт әвәлт шеңк хүв тәхия мәнләт. Вўды ән вәтшәты пәта кашәң вўды пәлн немасыя хәнши пос верман вәл. Кашәң рәт хущи, кашәң пирката вүлэт пәләт хущи юкан хәншет хәншман вәлдәт, щит верды, ләды вўды ән вәтшәты.

Тәм айлат эвие юлн аңкелн юрн мир иса йис верәта вәнлтәсы. Щи тумпи интернатн айтәлн сәк кәрәтты вәнлтылты тәхия яңхәс, щәта ищи мосты верәт уша павтәс. Щимәщ рәт мир йис верәт пелды сәмәңа вәлты эвие пида ма вәтаңа йисум.

Путәр хәншәс:
Надежда Новыхова

Тўңа-щирәңа айкеләт хәншты па тәсыева ёнтәсты хуятые

Т.А. Молданов, Н.В. Маковецкая па В.С. Банк. Н. Краснопеева верум хурңан

Ёмвошн ай кер тыләщ 6-мит хәтәлн йис пурмәсәт шавиты «Торум Маа» музей хуши «Секреты мастерства. Наталья Васильевна Маковецкая» вандтупсы вәс.

Наталья Маковецкая «Югория» хуши шуши мир айкеләт ләщәтман 1997-мит ол вўш элты рәпитәл. Яма рәпитмәл хўватн «Заслуженный деятель культуры Ханты-Мансийского автономного округа – Югры» па «Ветеран труда» немңән тәйл.

Лўв Ёмвошн сема питәс, айтедн әңкел-әщел пида рәт мўвәлн енмәс. Хәнты ясңәл па хәнты вәлупсы щирәта айтедн вәндман вәс. Тәм вандтупсыйн альбом вәл, лўв рәтләд хурәт щәта вәлләт. Тәта әңкиел – Галина Атовна Нечу, әңщәщел – Ата Айшевич Нечу па па рәтләд хурәт вәлләт.

Наталья Васильевна щи ястәл:

» Ая вәдмем пурайн яма нәмләм, хути ёнтәсты верәт пелы вантман ма ям ясаңән

путәртсаюм. Ма аңқаңкәм – Екатерина Павловна Молданова (1913-мит олн сема питыдыйс). Лўв яма па тәсыева ёнтәсты хуята вәдмәл. Кәртәң әх щи ястәләт – щирн щи нәң аңқаңкен иты тәсыева па хурамәңа щи ёнтәстән.

Тәм вандтупсыйн Наталья Васильевна тәсыева ёнтум пурмәсәт: хурамәң әрнасәт, щәшкан сәхәт, сәкәң нирәт, тўрлопсәт, ухшамәт, хә хуят әрнасәт иса ямсыева хәншәтн ёнтум сухәт вәлләт. Лўв ёнтум хурамәң ләмәт-сухәтн ар хуят вандтәты щира па «дефиле» верты тый юхтылысәт.

Елена Федотова, йис пурмәсәт шавиты «Торум Маа» музей кәщә не, ястәс:

» Вән пәмәщипа, Наталья Васильевна, нәңена, мўң тәмәщ әмәщ, тўңа-щирә-

ңа хурамәңа ёнтум сух-нюр вантлўв! Лўв ёнтум ләмәтсухләдн ки яңхлўв, иса верләв яма мәнләт, щи сухәт уй тәләт, щиты әх путәртләт. Лўв пурмәсәдл ям нумәсн ёнтләллә.

Тәта вандтупсыйн тәнял «Торум Маа» музея лўв мойлум әңкел-әщел вәнт кәртән тәюм еңкәруп ай шаяң пәсан па әш пур вәлләт. Щит әщел Пётр Васильевич Хоров верум пурмәсәт.

Яма па тўңа-щирәңа рәпитмәл хўват тәм вандтупсыйн лўвела мойлум ишәк непекәт, арсыр мойлупсәт па вәлләт. Сыр-сыр хурәт лўв рәпитмәл хўватн муйсәр мўвәта па шуши мирәл кәртәта яңхмәлн вандтупсыйн вәлләт.

Наталья Васильевна ястәл:

» Мә мет сәмемн ва-

нән тәйты мойлупсәм – щит Казань вошн 2021-мит олн мущатсум. Щәта «Всероссийский фестиваль журналистов» вәс, па 700 хуятәт кўтн ма верум кинайдам мет нух питсәт, щи пурайн ма Гран-При вўсум. Мўң округев олаңән щи пурайн па ям ясңәт ястәсайт.

Арсыр вандтупсәтн лўв ёнтум пурмәсәдл вәсәт па ишәк непекәтн щит вўраңән мийлдиса. 2024-мит олн Наталья Васильевна Москва вошн «Сокровища Севера» вандтупсы хуши ёнтум ләмәтсухләд пида па нух питәс. Людмила Алфёрова щи олаңән тәмиты ястәс:

» Щәта вәлүм «дефиле» хуши Наталья ёнтум хурамәң ләмәтсухәтн вет эви шәшилысәт. Жюри әхләда шеңк әмәщ вәс вантты, щи мурта тәсыева хәншет ёнтумәт, нюр ёнтәсты машинайн ёнтсайт. Наталья Васильевна мўң телевиденияев хурамәң неңие. Лўв округ мўвев шуши мир пида вәйтантийлды щира ар ол мәр кашәң мўв сўңиетн вәс па мир олаңән хәншәс. Шуши мирн лўв шеңк сәмәңа тәйлә!

Вандтупсыя «Моньщ Хот» якты, ариты әх юхтылысәт. Наталья Васильевна кәши нарәс юхн юнтсәт па әмәщ арәт арисәт. Ар вошәң мир тый юхтылысәт па ям вўща ясаңән лўв ястәсы.

Путәр хәншәс:
Наталья Краснопеева

Тэнял ол суханты пурайн Ёмвошн «Товары земли Югорской» ХХХ-миттынесты-лэтэсты хәр вәс. Ши хәтлән округев ай кәртәт па вән вошәт эвәлт тынесты-лэтэсты хәра 267 тәхет хуца дыв ширдәлн сыр-сыр летутәт, ләмәтсухәт муй пурмәсәт верты хәннехуятәт юхтыйдсәт па шушия вәлты вошәң ех пида ймсыева тынессәт.

Тәмәщ тынесты-лэтэсты хәрәт мўңева мосләт

Имудтын арсыр тәхет эвәлт ийха әктәшум хәннехуятәт күтн Ёмвош район Кышик кәрт эвәлт дыв ширдәлн рәпата тайты хәнтәт пида вәйтантийдсум па дывел иньшәссум, муй ширн па дыв частной предпринимателята йсәт?

► Ма немем Лидия Алексеевна Сульманова. Мўң ширдәлвн рәпитты тәхи ләшәтсүв. Мўң хоттел ех ширевн тәта вәлдүв па кашәң айшәк па вәншәк вер ийха верлүв. Ши киньша ар пеләк рәпата Пётр пухем па мень неңем ийха ләшәтләңән, ма па тәп итәх пурайн веритты кемн дывела ар ширн нәтлүм. Катрателн Ёмвош район Кышик кәртән вәлдүв.

Щәта, вантә, немудты рәпата антәм. Мәнум оләтн хоттел хуятлам рәт ширн «Вар» немуп община тайсәт, мәта тәхия дыв арсыр хўләт, воньшумутәт па нохәр семәт йма вўсәт па әхәт шитәт арсыр кәртәтн па вошәтн ел тынысәт. Ши вер тумпийн муртәң вўлэт община хуца тайсүв па шитәт пида рәпитсүв.

Нял одкем юхды пелы Пётр пухем нумәс верәс, хуты рәт общинаев иса ләп тәхәрти мосл. Ши киньша мўң лүв пиләда арсыр хўләт сулдыты, сорәлдты патүт пәсәңән кўшмәлдты питсүв. Вантә, ши унтасн сыр-сыр тәхетн йма ләшәтгум хўлдүв хәннехуятәтн иса ләтты питсийт. Мўң хуцева ай

▲ Л.А. Сульманова Петра пухәл пида. В. Енов верум хур

кәртәтн ши хўләт мәта хәя-неңа мосләт? Щәлта юханәв ишиты юхи хәшум ол иса нух сорты питәс. Итәх пурайн хулна ймсыева Ёмвоша йңхты тўңширәңа ән веритлүв.

Йм ши вер, хуты сортәт, мевтәт, келщәт, щәпар хўләт мушатты шир тайлүв.

Щәлта воньшумутәт ишиты әкәтлүв, шитәт консервайт ширәтн ләшәтлүв, ишиты ел тынылүв. Мет оләң пурайн мўң хуцева верум летутәт ар пеләк Ёмвоша тәсүв па тәта ши тынессүв. Еша әхәт па «Озон» тәхи ширн хўләт, воньшумутәт арсыр тәхета китты питсүв. Тәм ванән «Вайлдберриз» немуп тәхи хўватн мўң верум летутлүв ел тынытыя вўянтысүв. Щит шеңк йм вер, ма нәмәстемн. Итәх пурайн Сәрханл вошн вәлты ёмәңхәтләта Пётр пухем вохда. Лүв шив ймкем арат пўш йңхәс па ишиты хўләт па арсыр верум летутлүв щәта вошәң хәннехуятәта ел йма тыныты веритәс. Ма мўв

хәрйин енумты летут пида кашәң лўң па сўс ишиты шеңк ар вулкәмәлүм.

Хән огурцәт па помидорәт йма ки енмәллүм, щит ишиты консервайт ширн тўңширәңа верлум па әхәт шитәт арсыр вошәтн ел тынылүм.

Нәң катрашәк мәта тәхийн Кышик кәртәнәң рәпитсән?

► Ма вәлупсем хўватн иса Кышик кәртәң күтуп әшколайн киникайт лўңәтты хот йитн библиотекарь неңа рәпитсум. Тәп тәнял ол пенсияя рўтыщәты мәнсум. Катра Ленинград вошн А.И. Герцен немуп педагогической институт етшуптәсум. Кышик әшкала хотн мәнема нявремәт вәнлтәты не ширн рәпата антәм вәс, ши пәта вәлты щиремн киникайт лўңәтты хот йитн ши рәпитсум. Хән пенсияя мәнсум, велмаща йисум па щит пәта пухема па мень неңема нәтты питсум.

Катра мўң «Вар» немуп рәт община ийха тайсүв, ши оләтн иикем щәта вәс.

Ин йма нәмдем, хән тарум ищки хәтлән пурайн ймкем арат рәт общинайң хә ех па неңәт Кышик муй Согом кәртән эвәлт Ёмвошев күтуп вош хәрйин потум вўлы нюхи па хўл тыныман ийха ши долдсүв.

Тәмәщ «Товары земли Югорской» немуп округев мўвәт луваттгыйн верты тынесты-лэтэсты хәрәта иса йңхләты муй тәп пурапурайн, веритты кемәтн?

► Мўң кашәң пўш тәмәщ вән тынесты-лэтэсты хәрәта Ёмвоша йңхлүв. Тәп 2024-мит олн хоттел ехдам рәпатаел ширәтн тыв 10-кем пўш юхтыйдсәт.

Имудты ишн хулна «Россельхозбанк» тәхи эвәлт тыв Ёмвоша вохсыюв. Ши күтәтн мўң ймкем арат сыр-сыр хўләт, воньшумутәт эвәлт верум летутәт ел тынысүв. Мосл лупты, тәнял ол Россия хон пеләк Государственной Дума хот эвәлт мўң индивидуальной предпринимателя вәлты па рәпитты тәхев округев кәцаитн сертификат непекн мәсыюв, хута хәншман: «Сделано в России». Ищи хурасуп непекн ши күтәтн тәп нял щимәщ тәхи округ луватн йкәнтсы. Ма щиремн, тәм вән тынесты-лэтэсты хәрәт шеңк мўңева мосләт, ши унтасн кўшкепа мўң верум летутлүв тәта ел тынылүв па елды рәпитлүв!

Путәр хәншәс:
Владимир Енов

Геннадий Райшев олаңан киника етас

▲ В.Г. Фанова Е.Д. Айпин пида

Там вайтантупсы «Обь/Чай» хэрн лэщатман вэс. Щит тэты не, там киникайт лүңатты хотн рэпитты не Алла Иштимирова-Посохова вүща верас:

» Тамхатл мүн «Вселенная таланта» киника ханшты не Валентина Геннадьевна Фанова пида вайтантылсүв. Лүв – мүн мўвев йис вэлупсы олаңан уша верты не, Манстэр район оса верат тэты не, путрат па стихат ханшты не, «Щед вух Ас» немпи литературной тахи кэща не па па верат тэты не. Лүв мўцева тамхатлайкел тэл, муй щирн там непек лэщатас.

Валентина Фанова лупас:

» Там киника ма ар хуят пида лэщатсум. Щи ёх пида ма кимит киника версум. Мет сыры «Вүрты непек» хуща ханшум аня лыптат олаңан лэщатсүв. Ин «Вселенная таланта» – щит ханты мир художник Г.С. Райшев олаңан киника. Муй пата щимаш нем масүв. Вантэ, Геннадий

Степанович Райшев йина па Тэрум Ашийн саш миюм ханнехэя вэс. Там киникайн Г.С. Райшев олаңан лүв лэхасдал, рэпитум ёхдал нэмалмасат, нявремат лүв итэла хурат хансат, лүв хурдал олаңан стихат рүщ ясаңан ханшман па ханты па английской ясаңа тулмаштуман вэлдат. Щи тумпи ханшман вэл, муй щирн щи ветаң ханнехэ олаңан урокат муй ёмаңхатлдат лэщатты рэхл.

Йаха рэпитум ёх олаңан лупдум. Щит рүщ ясаңан лүңтарат ханшты не Наталья Малыгина, лүв округ шуши мир вэлупсы пелы самана вэл. Мүн ёмаңхатлүв муй шуши ханнехэйт олаңан ханшты елпийн лүв тэса щи олаңан уша верл, иньшасл, тэп щи юпийн ханшад, лүв Ас ханты ясаң вонлтэл, щи ясаңан путрат лүңатл, арат арийл.

Лүв стихдал английской ясаңа Татьяна Кагилова тулмаштас. Щи тумпи щи лүңтарат Ас ханты ясаңа филологической наукайт кандидат не, «Ханты ясаң» газетайн рэпитты не Людмила Гу-

Там ванан ханты мир художник Геннадий Степанович Райшев шэңат 90 ол постаты щира «Вселенная таланта» немпи киника етас. Вотас тыдас 18-мит хатлан Ёмвошаң киникайт лүңатты 4-мит хотн там непек лэщатты не Валентина Фанова пида вайтантупсы вэс.

рьева тулмаштас, Елена Смирнова (Смолина) лүвела нетас.

Елды манема ясаң масы, ма лупсум:

» Ма хүвн Валентина Геннадьевна пида и нумасн рэпитдум. Лүв итэх пурайн Ас ханты ясаңан ханшум путрат туңматты вохл, ин стихат щи ясаңа тулмаштаты вохас. Вантэ, ма – Лорвош ханты не, ма рэт яснем Ас ханты ясаң пида еша и хурпия вэл. Ям арат ол юхлы ма Валерий Михайловскойн нявремат пата ханшум путрат ханты ясаңа тулмаштасум. Стихат велщи тулмаштасум. Щит катсыр рэпата. Стихат лавартшак тулмаштаты, тэп амашшак. Вантэ, вулаң нумас тэса тулмаштаты мосл. Шеңк ям, хуты там непек етас.

Итэх хуятат лупдат, матты ки, интам Ас ханты ясаң антэм, тэп лүв худна лылаң, щи ясаңан мир путартлат, ханшлат па щи ясаңа тулмаштаты вохлат. Ма щиремн, тулмаштаты вер унтасн ищи ясаң лавалты рэхл.

Валентина Геннадьевна, елды ичимаш ям па мосты киникайт ханша!

Щи юпийн ма Ас ханты ясаңан и стих лүңатсум.

Там киникайн ханты мир писатель хэ Еремей Айпин олаңмит ясаң ханшас, муй щирн лүв Геннадий Райшев пида лэх-

саңа вэс. Елды лупас:

» Валентина Геннадьевна па лүвела нетум хуятата там киника пата ван пемащипа ясаң лупдум. Ин ма Владимир Маяковской ясаң нэмалмасум: «Билса об Ленина темный класс, тек от него в просветление...», там киника мир лүңатман юпийн ищи нумаса йил па Г.С. Райшев олаңан аршака вайтты питлат.

Вайтантупсийн В.Г. Фанова там киника верум пурайн тывум нүшайт олаңан ай тас. Лүв музейт муй галереяйт эвалт Г.С. Райшевэн ханшум хурат репродукцияйт вохас, лэдн киникайн омасты, тэп немулт хуят юхлы ан хансат. Щит пата Г.С. Райшев иты няврематн ханшум хурат омассыйт.

Щи тумпи киникайн Г.С. Райшев олаңан урокат тэты программа ханшман вэл. В.Г. Фанова лупас:

» Там киникайн талаң вонлтаты ол пата программайн 5–9-мит класатн 20 урок ханшман вэл. Щи тумпи Геннадий Райшев олаңан арсыр мирхотат, вайтантупсэт муй ёмаңхатлдат лэщатты олаңан ханшум, щирн вонлтаты ёха щит шеңк мастал.

Путар ханшас:
Людмила Гурьева

Мўң мўвев луваттыйн хӑннехӑя муй мет мӑстӑл? Еплӑң летут, щиты щи? Тӑп иса мўв олаңӑн пугӑртты ӑн питлум. Хӑнты па юрн мирӑӑн летутӑт олаңӑн хӑншлум, ма щитӑт яма вӑйтлум – вантӑ, тӑта, ишки мўвн, сема питсум па шуши мир пида мўвев-йиңкевн миком еплӑң летутӑт делум.

Увӑс мир еплӑң летут

– Шаль, – и вӑтаң не тыштуман лупӑс, – хуты мўң Увӑс мўвевн мандаринӑт, виноградӑт па яблукӑт ӑн енумлӑт!

– Виноград олаңӑн ма тӑп ӑн нӑмӑссум, – лӑхсем юхды нӑхмӑс, – тӑп мўң хуцева хумӑсвӑл, вўрты воньшумут, сӑвупсы, мӑрӑх па па еплӑң воньшумутӑт енумлӑт, щитӑт олаңӑн хошум мўвн мир ӑн па вӑйтлӑт!

Ма ищи щиты ши нӑмӑс-лум. Увӑс мўвевн енумты воньшумутӑт хошум мўв воньшумут киньщи еплӑңшӑк. Хумӑсвӑл муй вўрты воньшумут эвӑлт каврум йиңк кўш ресторан хуца муй па юлн – щит иса пурӑйн еплӑң йиңк. Виноградӑт па яблукӑт эвӑлт тӑп компот кавӑрты рӑхл па ши.

Увӑс шуши мир арсыр воньшумутӑт ӑкӑтман юпийн сопаса пунлӑт, вантӑ, щит ӑнтӑ тӑп ӑл щира делӑт, щит нюхи муй хўл летут пида делӑт.

Нӑң нӑмӑса, мӑтты ки, нӑң нюки хот лыпийн омӑслӑн. Щӑта вӑлты ӑх пӑта нюхи па хўл – щит кашӑң хӑтл летут, щит тарум ишки мўвн вӑлты па рӑпитты пӑта мет мосты летутӑт. Шуши хӑнты па юрн мирӑӑна яма вӑлты пӑта мўв-авӑтн иса вӑл – арсыр еплӑң хўлӑт, тухлӑң войт, войт. Шуши мир тӑп велди велум муй потум войт нюхи делӑт. Хӑнты хўвн олаң тыв юхтум рўщӑт шуши мир пелы вантман ӑмӑшлӑсӑт: пӑңкӑт – нувет, ӑптӑт – питӑт. «Муй пӑта шуши мир щимӑщ хурас тӑйлӑт?», – мойң ӑх иньщӑссӑт.

^ Еплӑң летут. «Муши-Информ» тӑхи хур

Щи пӑта, хуты вӑнтӑн па нӑрум мўвн виноградӑт, мандаринӑт па яблукӑт ӑн енумлӑт, лыв тӑп ям летутӑт делӑт.

Ин хӑнты па юрн мирӑӑн хота лунлўв па пӑсан пелы вантлўв. Нын семӑӑлӑн елпийн щимӑщ хур етл.

Ухлор – ӑмӑң Нўм Тӑрум тӑхи. Щит Лемя Пяк кӑртӑл. Хот кӑща хӑ вӑн па лавӑрт сорт хўлӑл тӑл-лӑ. Лўв семӑӑл хущи амӑт – вантӑ, щит хоттел ӑха, нявремдала Йиңк вӑрт эвӑлт миюм тынӑң мойлупсы.

– Тӑм! – Нина имел ещӑлт доньщӑң мўва вӑн хўл пунл. Па ӑхӑл пелы мӑнл, нӑрум мўвн ики ар рӑпата тӑйл.

Юрн мир Най-Вӑртӑт пойкщӑты щира итӑх хўлӑт ваньщты, эвӑтты ӑн рӑхл. Щиты итӑх щемьяйн имета сорт хўл ваньщты рӑхл, итӑх щемьяйн ӑн рӑхл. Хуйтат сорт хўл сух ӑн делӑт, щирн нух хурлӑт. Итӑх хуятӑт рўщ иты сорт хўл сом нӑхӑслӑт, итӑх хуятӑт пӑсты кешийн эвӑлтлӑт.

Лемя Ниночка имел пӑсты кешийн сом нӑхӑсл, имухты сорт хўл хўват сӑк иты кӑды хулдийл. Щи, сорт хўл сом нӑхӑссӑлӑ. Нина мухӑлая летут лавӑлман нявремдал хӑхӑллӑт. Лывела муй ӑңкел партӑл, лыв тӑса верлӑт – пӑсана деты пӑта ан-сӑнӑт омӑслӑт. Щи кўтн Нина кешийн пӑсты сортӑл эвӑлтлӑлӑ. Сорт хўл хун эвӑлт мухӑл етӑс – ма щиремн, щит мет еплӑң летут. Тӑп па хуятӑт луплӑт, ӑнтӑ, мет еплӑң – щит лытуп па лыпи вуй. Ма вўра верты ӑн питлум. Хӑн нюки хотн летут кавӑрл – вўра вер ӑнтӑм.

Ийха пунум сорт хўл мухӑл, лытуп, лыпи вуй, кӑды, потум сорт хўл нюхи – щит шеңк хурамӑң хур. Ванӑн палум нянят улдӑт. Лемя велпӑс хӑ доньщ ӑш хўват шӑшман нявремдал па хӑншӑң ухшамн Нина имел шивӑлӑс. Юхи йил, лӑлн ийха хоттел ӑхлӑл пида деты омӑсты.

Мет сыры летут пӑта Най-Вӑртӑта пойкщӑты мосл. Тунты ана арсыр летутӑт пунл па кӑр сая

ӑмӑң тӑхия омӑсл – щит Най-Вӑртӑт пӑта. Щи юпийн кўшмӑлтыйл. Тӑп ши юпийн омӑсты па деты рӑхл.

Айлдыева делӑт. Сорт мухӑл мав иты, уңӑл лыпийн лудӑл, кашӑң хуята лыпи вуй тӑрмӑл – щит ищи еплӑң летут. Елды вўрты лытуп – щит и кӑм пӑсанӑн ӑнтӑм. Щиты айлдыева делӑт. Мосл лупты, юрн мир шимл сул делӑт, летут тӑп айлдыева сулдылӑт, иса летут сул таклы делӑт.

Елды делӑт. Ин ӑшӑң-ламан сорт хўл нюхия таллӑслам. Нявлӑк па еплӑң нюхи. Хўл нюхи сорт кӑды хӑнтылдум, щит эвӑлт нюхи еплӑңа йил.

– Па ши? – нын мӑнем иньщӑслӑты. – Щимӑщ ӑл летут? Лудӑң хўл – щит муй летут?

– Па муй, – юхды луплум, – ши еплӑң летут ма ар пўш юрн мир пида дӑсум.

Пяк хоттел ӑх пӑта потум сорт хўл летут – щит тӑп олаң летут. Тӑмхӑтл Нина имел арсыр еплӑң летутӑт кавӑртӑс. Карты кӑрн тўт ешӑшл, рўв эвӑлт кӑр ара похл. Щи пурӑйн кӑрн вӑн карты пўт сорт хўл кавӑртӑл. Щит эвӑлт еплӑңа авл. (Тӑп луплум, хӑлӑң юхан эвӑлт нӑшум муй лӑпкайн лӑтум хўл эвӑлт щимӑщ еплӑң летут ӑн тывл)...

(Елды тӑм пугӑр па гӑзетӑйн лўңтаты!)

Леонид Бабанин
Хӑнты ясаңа тулмащӑтӑс:
Людмила Шульгина

ПолнавЌт кЌртЌн «ТылЌщ поры» постЌсы

УвЌс мирЌт хЃв йис вЃш эвЌлт «ТылЌщ поры» ёмЌхЌтл постЌты пѳтсЌт. ТЌм ёмЌхЌтл тЌнлуп па ай кер тылЌщЌнЌн верЌнтлы, хЌн тылЌщ вЌна ёнумл муй па велЌци вЌна йил. Ас-угорской мирЌт щирн щѳ пурайн йилуп ол олЌитты пура постЌды.

Щѳ хЌтл елпийн имет айлат хуятЌт пѳла йха ЌктЌщлЌт па нянь войт верлЌт па паллЌт, щѳт лов, мис, щѳщкЃрек, ош па па войт хурасЌт.

Кимит хЌтл айлат хуя-

тЌт ийха ЌктЌщѳйллЌт, хир, сЌр вЃлЌт па хотЌт хуваѳт ёмЌхЌтл пЌта лѳтутЌт ЌкЌтты мЌнлЌт. СЌр хурн, мЌтты ки, тылЌщ пухев вѳл. Юхи луЌты елпийн лыв сЌрн хот сЃщ муй па

СЌрн ов нюл айлтѳева кЌкЌртлЌт

юхи луЌты ов нюл айлтѳева кЌкЌртлЌт. Юхи луЌтѳѳин путЌртлЌт, хуѳты тылЌщ пухел лѳтут кЌншЌл, лѳлн вЌна ат ёнмЌс. ХотЌщ ёхн миюм лѳтутЌт олЌЌлн сЌра па щЌлта велЌци хира пунлѳйт. Ким ётты па еллы мЌнты елпийн па щѳ сЌрн ов нюл хуваѳт кЌкЌртлЌт, вЃща ясЌщ путЌртлЌт. Щѳты кЌрт хуваѳт лѳтут ЌкЌтман йЌщлЌт. Щѳ юпийн вЌн хотн ийха ЌктЌщлЌт, кашЌщ щѳив юхтум хуят мулты еплЌщ лѳтуттѳл. Щѳтѳвум лѳтутЌт лапЌт ана ара пунлѳйт, и ан ТЃт имѳя кѳр пуЌда омсЌллы. Камн лоньщЌщ пЌсан верллы па щѳ эхтыя лѳтутЌщ анЌт, нянь войт пунлѳйт па мЌтты йѳр верллы. Щѳ нянь войт хулад кешийн хулт эвЌтлѳйт, лоньщ пѳла лылЌтлѳйт па тылЌщ пухев пѳлЌк пѳлы вущкЌлѳйт. ХЌщум щЃцклЌл па ара ортлѳйт па мойщ хуятЌта лѳты

мЌлѳйт. Худѳева юхтум мир Най-Вѳрта поѳкщЌлЌт, лѳлн Асѳвн ар хЃл, вЌнтЌтн ар вой ат вѳс па лыв хотЌщ ёхлад пѳла йма, тЌлаЌа ат вѳсЌт. ЩЌлта хЌтлѳв керЌтты щирн хѳлум пЃш ёЌтая керлЌлЌт па кЃтѳлн лоньщ ѳвЌллЌт. Щѳ юпийн лоньщЌщ пЌрЌллѳтлѳйт па йис путЌр щирн, мЌттѳ, лоньщ пѳла вѳвтам нумсЌт йѳра мЌнлЌт. ЩЌлта худѳева юхи луЌлЌт па пЌсана омсЌллѳйт, лыв лѳлЌт-яньщлЌт, юнтлЌт, хЌнты муй па вухаль ясЌщЌнЌн амамЌтщѳт уша верлЌт, неЌЌт ариллЌт. «ТылЌщ поры» йис ёмЌхЌтл увЌс мЃв мирЌт пЌта мет вулаЌа вѳл.

Лоньщ пЌсан версЌт

Ирина Фирсова

хЌншум айкел хЌнты ясЌна тулмащтЌс:
Надежда Вах

Ханты ясанг
(Хантѳйское слово)
№6 (3690), 26.03.2026

Соучредѳтели
Дума, Правительство
Хантѳ-Мансийского
автономного округа – Югры

Издатель
Департамѳнт внутренней
полѳтики
ХМАО-Югры

Редакция

ВРѳО
главного редактора –
Рагѳмова Н.В.

Телефон (3467) 33-17-52 (д.502)

Отвѳтственный секретарь –
Вах Н.И.

Телефон (3467) 33-17-52 (д.503)

Адрес редакѳии и издателя:

628011, г. Хантѳ-Мансийск,
ул. Комсомольская, 31
тел./факс (3467) 33-17-52 (д.510)

E-mail: gazeta@khanty-yasang.ru
Газета размещена на сайте
www.khanty-yasang.ru

Отпечатано:

ООО «Печатный Мир г. Сургут»,
ул. Маяковского, 14.

Индексы **04393, 54393**

Тираж **2166** экз.

Заказ **877**

Цена свободная

Газета
зарегистрирована
Управлением Федеральной
службы по надзору в
сфере связи,
информационных технологий
и массовых коммуникаѳий по

Тюменской области,
ХМАО-Югре и ЯНАО.

12+

Свидѳтельство о регистраѳии
ПѳИ №ТУ 72-00796
от 23 января 2013 г.

Мнение авторов публикаѳий
не обязательно отражает
точку зрения редакѳии.